

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI**

Seduta tas-16 ta' Jannar, 2008

Citazzjoni Numru. 3239/1996/1

Gaetano u Mary Abdilla.

-vs-

**Joseph u Carmen konjuġi Gauci,
John Mary u Doreen konjuġi Cardona,
Tarcisio u Phillis konjuġi Cardona.**

Il-Qorti;

Rat l-att taċ-ċitazzjoni ppreżentata fl-14 ta' Novembru, 1996 li permezz tiegħu l-atturi ppremettew:

Illi bi skrittura tad-19 ta' Mejju, 1991, Gaetano Abdilla silef is-somma ta' wieħed u sebgħin elf, sitt mija u ħamsin Lira Maltin (Lm71,650) lill-konvenuti solidament bejniethom għar-raġunijiet hemm indikati, liema self l-istess konvenuti ggarantew personalment u solidament.

Illi l-istess skrittura kien miftiehem ukoll li l-imsemmija somma flus kellha tintradd lura lill-attur, jekk ma javverawx ruħhom l-kundizzjonijiet indikati fl-istess skrittura.

Illi in effetti l-attur għandu indikazzjoni li tali kundizzjonijiet ma seħħewx u għalhekk l-imsemmija somma trid tintradd lura.

Illi mill-imsemmija somma l-attur tħallas biss is-somma ta' elf, mija u erbgħin Lira Maltin (Lm1,140) u l-konvenuti debitament interpellati biex iroddu lura l-bilanċ tas-somma fuq imsemmija, baqgħu inadempjenti.

Jgħidu l-konvenuti għaliex m'għandhiex din l-Onorabbli Qorti, prevja li jekk jidhrilha opportun tiddikjara li l-kundizzjonijiet li taħthom sar is-self ma seħħewx,

1. Tikkundanna l-konvenuti jħallsu s-somma ta' sebgħin elf, ħames mija u għaxar Lira Maltin (Lm70,510).

Bl-ispejjeż inkluż dawk tat-22 ta' Novembru, 1991 u l-mandati relattivi ppreżentati kontestwalment u bl-imgħax mit-28 ta' Meju, 1991 u l-konvenuti ngunti in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-atturi maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet ippreżentata fis-27 ta' Ġunju, 1997 li permezz tagħha l-konvenuti Joseph u Carmen konjuġi Gauci eċċepew:

1. Illi l-pretensjonijiet attriċi huma insostenibbli għax huma afflitti minn kawża lleċita, u dan għaliex huma kontra d-disposizzjonijiet valutarji ta' l-Exchange Control Act;

2. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess, il-pretensjonijiet attriċi huma nfondati fil-fatt u fid-dritt *stante* li s-self allegat tas-somma ta' sebgħin elf, ħames mija u għaxar Lira Maltin (Lm70,510) mill-atturi lill-konvenut Joseph Gauci qatt ma sar, dan jirriżulta ċar mill-iskrittura privata bejn l-attur Gaetano Abdilla u l-konvenut Joseph

Gauci tad-19 ta' Lulju, 1992 (Dok. GA) quddiem ix-xhud Joseph A. Dingli, b'hekk illi hemm rinunzja ċara u univoka ta' l-allegazzjonijiet u/jew pretensjonijiet attriċi; dan qed jingħad mingħajr ammissjoni ta' responsabbilta';

3. Illi l-iskrittura privata miġjuba bħala prova mill-atturi u annessa maċ-ċitazzjoni markata Dok. B, bejn l-attur Gaetano Abdilla u l-konvenut Joseph Gauci, datata 19 ta' Frar, 1993 tirreferi għal self ta' tmint elef u tliet mitt Lira Maltin (Lm8,300) u kienet separata u distinta mill-allegat self ta' sebgħin elf, ħames mija u għaxar Lira Maltin (Lm70,510), u għalhekk iż-żewġ kwistjonijiet m'għandhom xejn x'jaqsmu ma' xulxin, tant illi b'Att ta' l-1 ta' Novembru, 1994 l-iskrittura privata tad-19 ta' Frar, 1993 (għas-somma ta' tmint elef u tliet mitt Lira Maltin {Lm8,300}) giet kanċellata; illi t-tentattiv ta' l-atturi li jorbtu ż-żewġ kwistjonijiet flimkien ma setax ħlief sar b'malizzja *ai danni* tal-konvenuti; illi għal din l-iskrittura privata l-konvenut Joseph Gauci kien qed jaġixxi f'kapaċita' professjonali; illi dan kollu se jirriżulta mill-provi;

4. Illi mingħajr preġudizzju għall-premess ma jistax ikun hemm solidarjeta' passiva bejn il-konvenuti;

Salvi eċċezzjonijiet oħra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuti Joseph u Carmen konjuġi Gauci maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenuti pprezentata fil-5 ta' Frar, 1998, li permezz tagħha l-konvenuti Tarcisio u Phillis konjuġi Cardona eċċepew:

1. Illi t-talbiet ta' l-attur huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u għandhom jiġu miċħuda bl-ispejjeż peress illi s-self allegat ta' wieħed u sebgħin elf, sitt mija u ħamsin Lira Maltin (Lm71,650) mill-atturi lill-esponenti u lill-konvenuti l-oħra effettivament qatt ma seħħ, liema stat ta' fatt ġie wkoll ikkjarifikat u kkonfermat, b'riżultat ta' l-iskrittura privata bejn l-attur Gaetano Abdilla u l-konvenut Joseph Gauci ta' l-14 ta' Lulju, 1992, liema skrittura giet debitament iffirmata fil-preżenza tax-xhud Joseph A.

Kopja Informali ta' Sentenza

Dingli, u *inoltre* anke li kieku effettivamente sar l-allegat self, l-azzjoni odjerna hija preskritta *ai termini* ta' l-Artikolu 2156 tal-Kodiċi Ċivili ta' Malta.

2. Illi in subidju u bla preġudizzju għall-premess, it-talbiet attriċi huma insostenibbli, in vista tal-fatt illi l-allegata transazzjoni hija kontra d-disposizzjonijiet ta' l-Exchange Control Act.

3. Illi l-iskrittura privata tad-19 ta' Frar, 1993 annessa maċ-ċitazzjoni u mmarkata bħala Dok. B tikkonċerna kwistjoni kompletament distinta mill-allegat self ta' wieħed u sebgħin elf, sitt mija u ħamsin Lira Maltin (Lm71,650) u li l-esponenti la kienu parti u lanqas kienu a konnoxxenza ta' l-imsemmija skrittura u li *inoltre* tali pretensjoni għet sussegwentement kanċellata skond ma jirriżulta mid-dokument anness maċ-ċitazzjoni u mmarkat bħala Dok. C.

4. Salvi eċċezzjonijiet ohra.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuti Tarcisio u Phillis konjuġi Cardona maħlufa u l-lista tax-xhieda.

Semgħet il-provi;

Rat il-verbal tas-seduta tat-23 ta' Novembru, 2007 li permezz tagħha l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Rat in-nota ta' l-osservazzjonijiet tal-partijiet.

Ikkunsidrat;

Illi l-attur qed jibbaża t-talba tiegħu fuq skrittura li saret bejn il-partijiet u esebita maċ-ċitazzjoni fejn gie ddikjarat illi l-attur kien silifhom is-somma ta' wieħed u sebgħin elf, sitt mija, ħamsa u disgħin Lira Maltin (Lm71,659). Da parti tagħhom il-konvenuti qed iwiegħbu b'diversi eċċezzjonijiet, ħafna minnhom ta' natura legali. Huwa importanti li qabel kollox il-Qorti tirriassumi l-fatti kif ġew esposti quddiemha.

Kif *gia'* ingħad l-attur esebixxa kopja ta' l-iskrittura (Dok. 'A') a fol 5. F'din il-kitba, datata 19 ta' Mejju, 1991 (waqt il-ġbir tal-provi ssemmiet ukoll is-sena 1990), il-partijiet iddikjaraw li jaqblu wkoll li l-ammont li għandu jitħallas lura lill-attur hu ta' mitejn elf Lira Maltin (Lm200,000), *parti huwa s-somma mislufa u l-bilanċ bħala qligħ mill-operazzjoni li s-Sinjuri Cardona għamlu fin-Niġerja ma' Nigerian Petroloeum Corporation*. Il-konvenuti għamlu *ġaranzija personali favur Gaetano Abdilla*. Id-dokumenti l-oħra esebiti mill-attur huma skrittura bejnu u l-konvenut Gauci fejn kien sellfu tmint elef u tliet mitt Lira Maltin (Lm8,300) fid-19 ta' Frar, 1993. Dan kellu jħallsu lura malli jbigħ biċċa art Fhal Luqa. Fl-1 ta' Novembru, 1994 imbagħad l-attur ikkonsenta għall-kancellament għal ipoteka li kellu favur tiegħu fil-konfront ta' Gauci ffit qabel in konnessjoni ma' l-istess self li sar fl-10 ta' Frar, 1993.

Gauci man-nota ta' l-eċċezzjonijiet tiegħu ppreżenta dokument u *cioe'* skrittura li saret fid-19 ta' Lulju, 1992 fejn ġie dikjarat illi *I Gaetano Abdilla renounce (sic) completely from any legal rights which may arise against all parties involved for the private writing dated _____ since the funds mentioned in Maltese Liri were never advanced in total nor any part of, I also declare that funds advanced in foreign currency Mr. Tarcisio Cardona were not related to the above mentioned private writing and were of risk capital nature and that Mr. Joseph Gauci acted only in his professional capacity as regards these funds. Following instructions given by Messrs Cardona and myself*. Dan intqal f'kuntest fejn Gauci għadda bħala pleġġ favur l-attur, polza ta' assikurazzjoni dwar ħajtu, u ddikjara li kien qed jagħmel dan volonarijament u *under no obligations and that it can be terminated or pledged to other parties without notice*.

A fol 47 l-attur ippreżenta affidavit tiegħu u ta' Dennis Muscat. Huwa qal li huwa kien spiss jislef lil Gauci li kien l-awditur tiegħu u tal-familja tiegħu għal bosta snin. F'Mejju 1991 kien qallu li kellu bżonn is-somma ta' wieħed u sebgħin elf, sitt mija u ħamsin Lira Maltin (Lm71,650) għal ġimgħa biss. Billi qatt ma kellu problemi miegħu mar ikellmu d-dar tiegħu u sab li kien hemm il-konvenuti l-oħra;

Gauci introduċihom lill-attur u qal illi hu kien bi sħab magħhom fuq proġett u li l-flus kellu bżonnhom għalhekk. L-attur aċċetta u billi lill-aħwa Cardona ma kienx jafhom talab li ssir skrittura li fil-fatt saret u hija d-Dokument A li *gia'* issemma. Billi l-flus kellhom jintraddu sat-28 ta' Mejju, 1991 u dan ma sarx huwa talab lil Gauci li jagħtih flusu lura iżda dan qallu li ma setax, biss assikurah li ma kellux idum biex jagħmel dan. Wara ftit mar ikellem lill-*manager* tal-Bank tiegħu, Dennis Muscat u dan fil-preżenza ta' Gauci rrabja ħafna meta sar jaf li l-flus intbagħtu n-Niġerja u nsista ma' l-attur li jagħmel *stop payment* (jidher li kien *gia'* tard wisq). Gauci pero' baqa' jassikura lill-attur li l-flus kien se jeħodhom. Talbu tletin elf Lira Maltin (Lm30,000) oħra iżda l-attur irrifjuta. Wara sar jaf li ħadhom mingħand ċertu Silvio Buttigieg. Ftit wara Gauci qallu li l-flus kien tilifhom għaliex l-aħwa Cardona kienu falluti. Offra li jirhan favur tiegħu l-polza ta' assikurazzjoni msemmija u ġiet iffirmata skrittura. Kien hemm xi problema minħabba l-mod kif saret l-iskrittura u saru oħrajn iżda l-attur qatt ma reġa' rahom. Mis-self l-attur qal li rċieva biss elf, mija u erbgħin Lira Maltin (Lm1,140). Rigward l-iskrittura ta' Lulju 1992 huwa ċaħad li qatt iffirmaha kif esebita u qal li kien iffirma biss rigward il-polza u jiftakar li l-firem saru ħafna iktar 'l isfel mill-kitba. John Dingli *accountant* illi ċċertifika l-kopja ma kienx preżenti, skond l-attur. Huwa qatt ma kellu kopja ta' dik l-iskrittura. Ġew ukoll esebiti a fol 52 *et sequitur*, diversi ittri fir-rigward tal-polza u ittri legali li ġew skambjati qabel infetħet il-kawża.

Fl-affidavit tiegħu, Dennis Muscat qal li l-attur kien ċempillu darba fl-1991 u qallu li ried ikellmu malajr fil-preżenza ta' Joseph Gauci. Kien jafhom it-tnejn u Abdilla qallu x'kien ġara. X'ħin sar jaf bin-Niġerja huwa rrabja ħafna għaliex kien jaf li n-negozju li jinvolvi n-Niġerja huwa biss frodi. Qallu li kien miġnun li silef is-somma msemmija u wkoll qallu biex ma joħroġx iktar flus u wera *cutting* minn gazzetta estera lill-partijiet quddiemu rigward qerq li jsir min-Niġerja. Qal lill-attur li l-konvenuti Cardona kienu fallew u skond hu dan Gauci kien jafu. Qal lil Gauci li kien messu jzomm mal-professjoni tiegħu u ma jidhox f'affarijiet ta' finanzi u investment li ma kienx jifhem daqshekk fihom. Ftit ġimgħat wara ltaqa' ma ċertu Silvio

Buttigeg u sar jaf mingħandu li dan kien silef il-kumplament tal-flus mitluba minn Gauci.

Il-konvenut John Mary Cardona ppreżenta affidavit (apparentement fil-fatt ġie preżentat mill-attur) a fol 62. Huwa qal li fl-1991 kellhom offerta biex jidhlu għal proġett fin-Niġerja għal tħaffir ta' trinek. Talab il-parir ta' Gauci li kien l-awditur tagħhom u dan tahom parir li jidhlu għalih u beda jikkorrispondi man-Niġerjani fir-rigward. Dawn qalulhom li kellhom bżonn jifflu kumpanija hemmhekk u talbuhom ċirka mitt elf Lira Maltin (Lm100,000) għal dan l-iskop. Billi ma kellhomx dawn il-flus Gauci offra li jlaqqagħhom ma' l-attur biex iġibhomlhom b'self mingħandu. Gauci kkonvinča lill-attur wara ħafna diskussjonijiet u saret l-iskrittura (Dok. 'A'). Ikkonferma li ssewfu flus oħra mingħand l-imsemmi Silvio Buttigieg billi n-Niġerjani talbuhom iktar flus. Spjega mbagħad bid-dettal kif ġew truffati minnhom. Qal ukoll li Gauci kien qallu wara li kien zied xi kliem fuq il-firma tal-attur fir-rigward ta' l-iskrittura ta' l-1993.

A fol 88 xehed in-Nutar Bugeja li kien irredigja l-iskrittura ta' Frar 1993 u l-kancellament. L-importanza ta' din l-iskrittura fir-rigward ta' din il-kawża hija biss li hemm referenza għal *flus oħra mislufa brevi menu mill-kreditur lid-debitur fid-19 ta' Meju, 1991*. Għalkemm in-Nutar kien jaf li kien hemm xi negozju preċedenti ma kienx jaf x'kien. Fl-istess seduta (22 ta' Ottubru, 2001) xehed John Dingli li qal li l-attur kien klient tad-ditta ta' awdituri li kien jaħdem magħha u li Gauci kien wieħed mill-imsieħba f'dik id-ditta. Qal illi ffirmat bħala xhud l-iskrittura *għa' imsemmija*. L-attur u Gauci kienu f'uffiċju u dan sejjahlu biex jiffirmaha; pero' m'għandux idea fejn hija l-oriġinali tagħha. Iktar tard qalulu (anzi qallu Gauci) biex jiċċertifika li kienet kopja vera. Dan sar fl-1996. Qal li għalkemm fl-1992 iffirma fuq l-oriġinal ma jafx jekk fl-1996 għamilx il-firma tiegħu fuq l-oriġinal.

Fis-seduta tal-5 ta' Diċembru, 2001 xehed Renald Micallef li qal li kien ukoll partner mal-konveut Gauci fid-ditta ta' *accountants* u l-attur għadu klient tiegħu. Fl-1996 dan mar ikellmu u qallu li kien inkwetat li Jimmy Cardona qallu

li Gauci kien bagħbas skrittura u ma kienx se jħallsu. Dak il-hin kellmu lil Dingli li qalilhom li ma jiftakarx fuq x'hiex kien iffirma. Saviour Buttigieg ikkonferma li kien silef lil Gauci ħamsin elf Lira Sterlini fiż-żmien in kwistjoni u kien jaf li dawn sejr in-Niġerja għax dan qallu li kien irnexxielu jagħmel kuntatt fuq bejgħ ta' żejt. Minn dawn ħa biss lura tnax-il elf Lira Maltin (Lm12,000). Wara xi żmien sar jaf lill-attur u sar jaf bl-istorja tiegħu.

Micallef reġa' xehed a fol 132 fejn qal li fl-1990 jew 1991 kien irċieva telefonata minn barra fejn staqsew jekk l-attur kienx ta struzzjonijiet biex isir trasferiment ta' xi fondi tiegħu mill-Ingilterra għan-Niġerja. Billi sa dakinhar ma kien jaf b'xejn bagħat għall-attur u staqsih għaliex ma kienx qallu; dan qallu li Gauci kien qallu biex iżomm kollox sigriet. Qal li meta Gauci mar in-Niġerja ma' l-aħwa Cardona kien qallu li sejjer l-Italja.

A fol 146 xehed Joseph Bonello li qal li huwa *broker* u konsulent finanzjarju. Qal li kien involut meta Gauci ħareġ il-polza ta' assikurazzjoni li kien qallu fl-1993 biex jagħmel lill-attur benefiċċarju tagħha. Ikkonferma li lill-attur kien qallu li biex ikun kopert kellu jkun hemm assenjazzjoni tal-polza. Qal li jiftakar li kien hemm somma dovuta lill-attur da parti ta' Gauci u din it-transazzjoni saret biex jekk jigr xi ħaġa lill-Gauci l-attur ikollu xi ħaġa f'idejh.

L-attur ipprezenta wkoll affidavit ta' l-avukat tiegħu Dr Jose' Herrera illi spjega x'għara qabel ġiet prezentata l-kawża. Qal li l-attur avviċinah fl-1992 jew 1993 u saret laqgħa fl-uffiċju tiegħu bejn l-attur u l-konvenut Gauci. Dan ammetta li kellu jagħti l-flus lill-attur u qallu li kellu jħallsu fil-futur. Insista pero' li jħallas meta timmatura l-polza ta' assikurazzjoni u allura Dr. Herrera ta parir lill-attur biex ma jaċċetta din il-kundizzjoni u allura l-ftehim ma seħħ. F'Marzu 1993 jaf li Gauci għadda seba' mitt Lira Maltin (Lm700) lill-attur akkont. Saret laqgħa oħra f'Mejju 1993 u Gauci baqa' jittama lill-attur. Dr. Herrera ppropona skema ta' ħlas lura (fol 167). Gauci pero' ċempillu f'it wara u qallu li ma kienx aċċetta. F'it wara kitiblu Dr. Sciriha għan nom ta' Gauci fejn qallu li dak li kienu qed jiddiskutu ma kienx proponibbli għaliex il-partijiet skond hu kienu ftehimu. Dr.

Herrera qal li qatt ma kien issemma dan il-ftehim fin-negozjati u ra l-iskrittura in kwistjoni fejn l-attur irrinunzja għad-drittijiet tiegħu fil-kors tal-kawża.

Il-konvenut Gauci pprezenta affidavit tiegħu a fol 172. Insista li kull ma għamel kien li ressaq lill-konvenuti l-oħra ma' l-attur biex dan jgħaddilhom il-flus. Dawn għaddilhom *tramite* çekk fuq bank Inġliż u fi Sterlini minn kont li l-attur kellu ma' missieru u ħutu. Fi ftit kliem huwa nsista li l-attur kien aċċetta li jissogra flusu u allura ladarba dawn intilfu ma kien hemm xejn x'wieħed jagħmel. Qal li lill-attur kien qallgħu ħafna flus permezz ta' transazzjonijiet oħra. *Oltre* dan l-attur kien aċċetta li jieħu favur tiegħu l-polza ta' assikurazzjoni fuq ħajjet Gauci stess u li l-attur kien aċċetta li ma jiħux passi legali kontra tiegħu. Esebixxa numru ta' dokumenti biex juri kif saret it-transazzjoni (fol 176 *et sequitur*).

Għandu jingħad li f'dan l-istadju l-Qorti fuq talba ta' l-attur ordnat lill-konvenut Gauci biex jesebixxi r-rinunzja fid-dokument originali tagħha iżda dan baqa' jinsisti li din kienet għand l-attur (digriet tat-28 ta' Lulju, 2004). Huwa anke esebixxa ittra li kien bagħat lill-Avukat tiegħu Dottor Sciriha fl-1992 fejn qallu li l-original qegħda għand Abdilla (fol 284).

Fis-seduta ta' l-24 ta' Novembru, 2004 rega' xehed Joseph Bonello dwar il-polza ta' assikurazzjoni msemija u dan qal li l-*premia* kien ilhom ma jitħallsu seba' snin iżda l-polza kienet sa dakinhar għadha *in vigore* fi kliemu *bi ftit*.

L-attur ġie kontro-eżaminat fis-seduta tad-9 ta' Mejju, 2005 u baqa' jinsisti li d-dokument a fol 18 ġie imbagħbas kif *gia'* ingħad u li sar jaf biz-żieda waqt il-kors tal-kawża. Dan il-kontro-eżami kien fit-tul u sarulu diversi domandi mid-difensuri tal-konvenuti. Qal li għalkemm il-flus ittieħdu minn kont li kien ukoll f'isem missieru u ħutu huwa kellu l-awtorita' li jizbanka iżda ħallas lura dak li żbanka lil qrabatu msemija. Ikkonferma li kien qed jistenna jitħallas mitejn elf Lira Maltin (Lm200,000) u mhux wieħed u sebgħin elf Lira Maltin (Lm71,000) meta għadda l-flus lill-konvenuti, u meta mistoqsi kienx jaf minn fejn se

jgibuhom qal li dik ma kinitx affari tiegħu. Fl-istess seduta xehed ukoll uffiċjal tal-Bank Ċentrali li kkonferma li ma kienx hemm awtorizzazzjoni għat-transazzjoni in kwistjoni u għal darb'oħra Joseph Dingli li pero' qal li ma kienx jiftakar xejn flief li kien issejjaħ biex jagħmilha ta' xhud għal ftehim a fol 18. Reġa' xehed ukoll Joseph Bonello.

L-attur issejjaħ in subizzjoni fis-seduta tad-19 ta' Ottubru, 2005 illi rrepetat li ħallas lura lil ħutu u missieru l-flus li ġibed mill-kont imsemmi. In-Nutar Pierre Falzon xehed li huwa ttransunta kopja tal-ftehim a fol 18 u mhux l-oriġinal; ġie inkarigat mill-konvenut Gauci. Ġie transuntat ukoll id-dokument a fol 265 fejn Gauci awtorizza lis-soċjeta' assikuratriċi tagħti kull informazzjoni li xtaq l-attur dwar il-polza. Id-dokumenti msemmija ġew transuntati fl-2004. Reġa' xehed ukoll in-Nutar Bugeja.

F'dan l-istadju l-attur ipprezenta rikors (fol 1 tat-tielet volum) fejn talab li jiġi sfilzat id-dokument H1 izda dan ma ġie notifikat lill-konvenuti kif ordnat mill-Qorti li allura ma setgħetx tagħti digriet fir-rigward. Talba biex il-konvenut jipprezenta eċċezzjoni ulterjuri fis-sens li l-fondi in kwistjoni ma kinux jappartjenu kollha lill-attur ġiet miċħuda fis-17 ta' Novembru, 2005.

Gauci esebixxa a fol 9 tat-tielet volum ri-assunt tal-fatti skond hu. Huwa xehed ukoll fit-23 ta' Jannar, 2006 dwar dan ir-riassunt. Importanti dak li qal a fol 34 – *kont ilni sentejn inħallasha* (il-polza) ... *qabel ma fetaħ il-kawża u kellu jieħu l-istess somma ta' flus, kieku sa llum ... diġa' hemm xi sebgħin elf (70,000) Lira Sterlina, imma dawn ma ridux u riedu jagħmlu l-kawża wara li kien hemm il-ftehim u kollox. Allura jien niġi li ftaħt il-polza u għamilthielu hekk u għamiltlu polza biex jieħu sebgħin elf (70,000) Lira Sterlina. Dan l-argument tiegħi u m'għandix għalfejn ngħid aktar.* Mistoqsi minn Dr. Herrera għaliex ma żammx l-oriġinal tar-rinunzja qal li kien konvint li l-attur se jagħtih kopja għaliex fdah. Kien moħħu mistrieħ li kellu kopja. Lill-attur qallgħu ħafna flus billi kien jeħodlu n-nies biex jissellfu mingħandu b'imgħax sostanzjali. L-attur ukoll reġa' xehed f'din is-seduta u kkonferma li kien ħallas bi Sterlina mill-kont li *gia'* ssemma. Qrabbatu pero' ma kinux

parti min-negozju in kwistjoni. Il-profitt pero' kien se jieħdu hu biss.

L-attur reġa' xehed in subizzjoni fis-seduta tat-8 ta' Novembru, 2006 pero' ma ħareġ xejn ġdid minn din id-deposizzjoni li għandu xi relevanza f'din il-kawża. Ġiet esebita skrittura a fol 74 li kienet abbozz ta' ftehim bejn l-attur u l-konvenuti Cardona iżda jidher li dan il-ftehim ma seħħx. Fis-seduta tal-5 ta' Frar, 2007 imbagħad xehed il-konvenut Jimmy Cardona li kkonferma li kien Gauci li laqqagħhom ma' l-attur. Il-ftehim kien li l-attur jagħtihom ċirka sebgħin elf Lira Maltin (Lm70,000) u jagħtuh mitejn elf Lira Maltin (Lm200,000) lura fi ftit żmien. Riedu l-flus biex jiffinalizzaw proġett li kienu bdew. Ikkonferma wkoll li meta ntalbu iktar flus u l-attur ma kienx lest jagħtihom aktar issellfu mingħand Silvio Buttigieg. Il-flus hu qatt ma rahom b'għajnejh iżda għaddew permezz tal-Banek lejn in-Niġerja u fi ftit kliem huma ġew frodati minn dawn il-persuni. Magħfus fejn u kif jaf li Gauci zied xi paragrafi mal-ftehim *gia'* imsemmi qal li ma jiftakarx kif jafha wara daqshekk żmien pero' hu ma kienx preżenti meta sar dan. Ftakar pero' li huma ffirmaw l-iskrittura a fol 5 li fuqha qed issir il-kawża. Kontro-eżaminat ulterjorment qal li kien infetaħ kont f'Malta biex l-attur jiżbankah meta jkunu għaddew il-flus mitejn elf Lira Maltin (Lm200,000). L-attur għalhekk tilef is-somma li kien għaddielhom. Huma tilfu wkoll somma konsiderevoli waqt li Gauci ma ħariġx flus iżda għamel xi spejjeż ta' *faxes* u ħin mitluf.

Kif *gia'* ingħad il-partijiet li kkontestaw il-kawża (John May *sive* Jimmy Cardona baqa' kontumaċi) ipprezentaw noti ta' l-osservazzjonijiet esawrjenti. L-eċċezzjonijiet tal-konvenuti jistgħu jiġu riassunti hekk; Gauci qed jeċċepixxi l-kawża lleċita u li s-self pretiż qatt ma sar u l-attur irrinunzja għall-pretensjonijiet tiegħu permezz ta' l-iskrittura tad-19 ta' Lulju 1992 u li ma jistax ikun hemm solidarjeta' passiva bejn il-konvenuti; il-konjuġi Tarcisio u Phillis Cardona li s-self kif allegat ma sarx, il-kawża lleċita billi t-transazzjoni saret kontra l-provvediment ta' l-Exchange Control Act u l-preskrizzjoni *ai termini* ta' l-Artiklu 2156 tal-Kapitlu 16.

Il-konvenuti wkoll kollha eċċepew li l-ftehim tad-19 ta' Frar 1993 m'għandu x'jaqsam xejn mal-mertu tal-kawża u l-Qorti hawn ma tistax ma taqbilx magħhom – iżda **sa ċertu punt**. Dik l-iskrittura għandha rilevanza fuq il-fatt li jissema li Gauci kien ukoll debitur ta' l-attur f'somma oħra (appuntament mitlub f'din il-kawża) u għalhekk għandha *semmai* valur probatorju, *sia pure* importanti. Mill-bqija, pero' huwa veru li *ut sic* m'għandha x'taqsam xejn.

L-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni proposta mill-konvenuti Cardona hija dik tal-ħames snin li tirrigwarda azzjonijiet għal ħlas lura ta' flus mogħtija b'self taħt is-sub-inciż (e) billi dawn ma rriżultawx minn att pubbliku. Kif gia' ingħad l-iskrittura saret f'Mejju 1991; u fit-22 ta' Novembru, 1991 l-attur innotifika lill-konvenuti kollha b'ittra uffiċjali li għet notifikata (kopja tagħha għet esebita a fol 178 tat-tielet volum). Jirriżulta wkoll li s-somma ta' erba' mija u erbgħin Lira Maltin (Lm440) akkont ta' din l-iskrittura għew imħallsa meta sar il-kancellament ta' l-ipoteka rigwardanti s-self l-ieħor u dan kien fl-1994. Għalhekk ċertament il-preskrizzjoni għet interrotta u l-kawża għet istitwita fl-1996. Kwindi din l-eċċezzjoni se tiġi miċħuda. Kif qal l-attur finnota tiegħu, l-Artiklu 1100 tal-Kapitlu 16 jagħmilha ċara li l-aċċettazzjoni tad-dejn minn debitur solidali tikser il-preskrizzjoni anke fil-konfront tad-debituri l-oħra solidali u l-iskrittura tagħmilha ċara li d-debituri kienu tali solidalment bejniethom. Dan għalhekk ifisser ukoll li l-eċċezzjoni l-oħra ta' Gauci fir-rigward tas-solidarjeta' tal-konvenuti hija infondata u għandha tiġi respinta.

L-eċċezzjoni tal-kawża lleċita timmerita approfondiment wisq ikbar. Kif sewwa qalu l-konvenuti l-Artiklu 987 tal-Kapitlu 16 jgħid li obligazzjoni *magħmula fuq kawża lleċita* m'għandiex effett. Il-Qrati tagħna kellhom ukoll diversi okkażjonijiet jippronunzjaw ruħhom dwar dan. Fis-sentenza tagħna fil-kawża fl-ismijiet Perit Raymond Vassallo vs Anthony Cuschieri mogħtija fit-18 ta' Mejju, 1993 din il-Qorti qalet illi;

Hija bla effett kwalunkwe obligazzjoni magħmula fil-kawża lleċita u l-kawża hija lleċita meta projbita mil-liġi jew

kontrarju għall-għemil xieraq jew għall-ordni pubbliku u l-konvenzjoni hija kontra l-ordni pubbliku meta hija kontra l-interess generali. Il-kwistjoni tal-legalita' jew le tal-konvenzjoni minhabba kawża illeċita tista' tiġi sollevata mill-Qorti ex officio (Vol XLI- P I pagna 684 u 694).

Ġie ukoll ritenut illi l-leġislazzjoni ta' natura fiskali hi minnha nnifisiha ta' ordni pubbliku in kwantu hu presunt li saret fl-interess komuni.

“Quando il fatto e' illecito la legge non riconosce alcun effetto alla convenzione; e' una obbligazione fondata su causa illecita, poiche' la causa si confonde coll; oggetto dei contratti; e quando la causa e' illecita ' obbligazione e' inesistente e non po avere alcun effetto' – Laurent Vol XXVII para. 402.

Skrittura li toħloq obligazzjonijiet illeċiti in kwantu jikkontemplaw sitwazzjonijiet li huma pprojbiti mil-liġi jew kontrarju għall-ordni pubbliku ma tista' titnissel minnha ebda azzjoni ċivili.

Din is-sentenza pero' għandha ħafna fatti li jixxiebhu ma' din il-kawża; kienet dwar esekuzzjoni ta' konvenju u l-konvenut eċċepixxa li l-attur kien se jħallas parti mill-prezz f'munita estera u kwindi bi ksur tal-liġijiet tal-Kambju u bla permess neċessarju mill-Bank Ċentrali. Il-Qorti dwar dan qalet hekk;

Il-Qorti jidhrilha li li l-illeċita' ma toħroġx ut sic miċ-ċirkostanzi tal-metodu u modalita' tal-pagament tal-prezz mifthiehem. Dan għaliex bħala fatt jirriżulta li dak illi l-partijiet kienu qegħdin jiftehmu in relazzjoni tal-liġi dwar kif kellu jiġi mħallas il-prezz ma kienx jiffirma parti mill-konvenju u ma ġie bl-ebda mod stipulat bħala kundizzjoni tiegħu. Dan iffisser li l-attur kellu kull dritt jiddesisti mill-intenzjoni tiegħu ... li jivvjola l-liġijiet fiskali.

Dan il-prinċipju fil-fehma tal-Qorti japplika wkoll għal dan il-każ ħlief forsi għall-aħħar sentenza billi jidher li l-attur kien *gia'* ivversa l-flus bil-metodu msemmi. L-istess bħal fil-kawża msemmija, il-modalita' tas-self hija ħaġa

marginali u ma tirrigwardjax il-ftehim *ut sic*. Il-kawża tal-kuntratt ta' self (u l-azzjoni attriċi hija bbażata fuq hekk) hija li l-kreditur jgħaddi l-flus lid-debitur bil-promessa li jitħallas lura. Kieku l-ftehim impona bħala mod ta' ħlas li jsir *tramite* operazzjonijiet li jiksru l-liġi, il-Qorti kien ċertament ikollha ripensament. Iżda kif *gia'* ingħad il-*modus* tal-ħlas lanqas biss issemma fil-ftehim. Huwa minnu wkoll li l-attur kien se jieħu imgħax esorbitanti kieku l-operazzjoni rnextiet iżda huwa ma huwiex qed jitlob xejn ħlief il-flus li vversa. Anke fejn il-liġi tagħna tipprojbixxi l-użura tagħmilha cara li l-kreditur jista' jitlob biss il-ħlas lura tal-flus li jkun ħareġ (kif qed jagħmel l-attur) u mhux iktar mill-imgħax konsentit mil-liġi – u l-attur lanqas dan m'huwa jitlob (Artiklu 1852 tal-Kapitlu 16). Għalhekk il-Qorti se tiċċhad l-eċċezzjoni in kwistjoni iżda se tieħu l-passi xierqa kif se jingħad iktar 'l isfel.

Kwantu mbagħad għall-allegazzjoni tal-konvenuti li l-attur kien qed jipparteċipa fi skema li sfortunatament falliet il-Qorti ma tħossx li mill-kumpless tal-provi dan huwa verosimili. Lill-attur kien jinteressah li mill-flus li għadda fi ftit ġimgħat jieħu kwazi t-triplu. *Oltre* dan meta l-konvenuti ffirmaw l-iskrittura kienu jafu x'qegħdin jagħmlu u ddikjaraw li sselfu dik is-somma. Jista' jkun illi Gauci ma ħa xejn mill-flus iżda għażel li jagħmilha ta' garanti solidali għaliex kien hu li kkonvinċa lill-attur biex jivversa l-flus u allura ma jistax issa jiġi jgħid li l-attur kien jaf li qed jissogra flusu b'dak il-mod. Il-konvenuti ħadu l-flus biex huma wkoll mingħalihom isiru sinjuri u ġew truffati. Ladarba għażlu li jffirmaw l-iskrittura għandhom iwieġbu għall-konsegwenzi li ġġib magħha u l-istess skrittura tindika bl-iktar mod ċar li l-attur **sellef il-flus u mhux investihom**.

Jibqa' allura l-iskrittura esebita mill-konvenut Gauci fejn jidher li l-attur irrinunzja għall-azzjonijiet legali fil-konfront tiegħu. Dan sar preżenzjalment mal-garanzija *tramite* l-polza ta' l-assikurazzjoni li dwarha *gia'* ingħad ħafna. L-ewwel nett il-Qorti hija perplessa kif din l-iskrittura qatt ma ġiet esebita fl-original tagħha bl-attur jinsisti li ġew miżjuda ż-żewġ paragrafi finali. Gauci kellu kull interess li jzomm l-original u mhux verosimili li huwa ta l-original lill-attur meta

l-posta in palio kienet daqshekk kbira. Huwa minnu pero' li anke *l-attur* kellu interess iżomm *l-original* anke jekk *l-iktar* ħaġa importanti għalih kien li jkollu *l-polza f'idejh* u lanqas din ma ġiet esebita. Jirriżulta pero' li parti importanti minn dan il-ftehim kienet *l-assenjazzjoni tal-polza* u rriżulta mill-provi li *l-premia* ma baqgħux jifhallsu minn seba' snin lil hawn. Għalhekk din il-polza waslet biex tintemm għal kollox jekk mhux *gia'* ntemmet. Kien fl-interess tal-konvenut Gauci fiċ-ċirkostanzi li jibqa' jżomm *in vigore* *l-polza* u jgib il-provi fir-rigward. Għalhekk anke jekk din l-iskrittura ġiet iffirmata kif prodotta, kundizzjoni importanti minnha ntemmet u kwindi *l-attur* ġie mingħajr garanzija ta' xejn. Kollox ma' kollox il-Qorti tħoss li *l-verżjoni ta' l-attur f'dan ir-rigward* hija iktar verosimili anke minħabba *l-fatt* li fil-kuntratt li sar wara quddiem in-Nutar Bugeja kif *gia'* ingħad issemma li *l-attur* kien kreditur ta' somma oħra – appuntu *l-kreditu* li joħroġ mill-iskrittura li tat lok għal din il-kawża. Għalhekk il-Qorti tħoss li m'għandhiex tikkunsidra li *l-attur* irrinunzja għall-azzjoni legali fil-konfront ta' Gauci u anke jekk kien għamel dan, iċ-ċirkostanzi saru tali li tali rinunzja ma kellhiex tfisser li huwa jibqa' mcaħħad mill-flus li kien ħareġ.

Għaldaqstant il-Qorti tiddeċiedi l-kawża billi tiċċhad l-eċċezzjonijiet kollha tal-konvenuti u tilqa' t-talba attrici billi tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lill-attur is-somma ta' mija u erbgħa u sittin elf, mitejn u erbgħa u erbgħin Euro u tnax-il ċenteżmu ta' l-Euro (€164,244.12), ossija sebgħin elf, ħames mija u għaxar Liri Maltin (Lm70,510), bl-imghaxijiet min-notifika taċ-ċitazzjoni. Fiċ-ċirkostanzi l-ispejjeż tal-kawża jkunu bla taxxa. Il-Qorti tordna li s-sentenza tiġi notifikata lill-Kummissarju tal-Pulizija biex jinvestiga jekk kienx hemm ksur tal-liġi u f'każ li dan jirriżultalu jieħu l-passi legali fil-konfront ta' dawk il-persuni li kien responsabbli għal dan il-ksur.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----